

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Евгени Петров Танчев

на дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен

ДОКТОР

Област на висше образование : Социални, стопански и правни науки.

Професионално направление: Право.

Научна специалност: Конституционно право.

Автор на дисертационния труд:

АЛЕКСАНДЪР ЛЮБОМИРОВ ЦЕКОВ,

докторант към катедра

„Конституционноправни науки” при Юридическия факултет на
Софийски университет „Св. Климент Охридски”

Тема на дисертационния труд:

**УЧРЕДИТЕЛНАТА ВЛАСТ В БЪЛГАРСКИТЕ И ЕВРОПЕЙСКИТЕ
КОНСТИТУЦИОННИ МОДЕЛИ**

1. Кратки биографични данни за докторанта

Александър Цеков е роден в град София. Средното си образование завършва в 9та Френска езикова гимназия през 2003 г.. През 2008 г. завършва магистърска степен по право, специализация „Теория и анализ на правото“ право при Университета Париж X Нантер и Висшето училище за социални науки - Париж, а през 2009 г. получава втора магистърска степен, този път от Университета Париж 1 Пантеон Сорбона, със специализация по сравнително публично право. Александър Цеков е зачислен в редовна форма на докторантура по професионално направление „3.6 Право (Конституционно право) към катедра „Конституционноправни науки” при Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски”, считано от 10.02.2011 г. до 10.02.2014 г. със заповед на ректора на СУ „Св. Климент Охридски” РО20-381 от 10.02.2011 г. През срока на докторантурата Александър Цеков е положил с отлични оценки докторантски изпити по „Конституционно право на Република България“, „Сравнително конституционно право“, както и по „Френски език“. Докторантът Александър Цеков е отчислен с право на защита на основание Заповед № РО 20 389 от 10.02.2014 г. на Ректора.

Определен съм за член на научно жури във връзка със защитата на Александър Цеков, за присъждане на образователната и научна степен „ доктор”, със заповед на ректора на СУ „Св. Климент Охридски” № РД/38-597 20.11.2014. Докторант Александър Цеков е изготвил дисертационен труд, който „съдържа научни или научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по съответната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания” съгласно изискванията на чл. 6, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ) и чл. 27 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Александър Цеков е представил автореферат според изискванията на нормативната уредба, който отразява основните резултати, постигнати в дисертационното изследване. В автореферата дисертантът посочва две отпечатани публикации, свързани с дисертационния труд. На мнение съм, че са спазени всички нормативни изисквания по отношение на процедурата за защита и по отношение на самия дисертационен труд.

2. Характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е на тема „Учредителната власт в българските и европейските конституционни модели“. Дисертацията е в обем от 211 страници, заедно с библиографията и съдържанието. Библиографията, приложена в края съдържа 188 заглавия, от които 30 са публикувани на български от български автори, 3 са преводи на български, а 155 са публикувани от чужди автори, основно на английски и френски език. В структурно отношение дисертационният труд се състои от въведение и четири глави, разделени на параграфи, и заключение.

В Глава I се представя в исторически и философски план зараждането на разграничението между учредителна и учредени власти. Глава II изследва разграничението между „първична“ и „вторична“ учредителна власт. В Глава III се представят и анализират ограниченията за ревизия в конституцията. В Глава IV се анализира възможността за конституционен контрол по отношение на закон за конституционна ревизия.

Представеният труд е първото самостоятелно и цялостно сравнителноправно изследване в българската правна литература, посветено на проблематиката за учредителната власт и конституционната ревизия.

3. Бележки по дисертационния труд

В дисертационния труд убедително е представен теоретичният фундамент на учредителната власт. Умело е анализирана уредбата относно конституционната ревизия, както в Република България, така и в сравнителноправен аспект. Дисертационният труд може да бъде определен, като първото самостоятелно, цялостно и модерно изследване в Република България, концентрирано върху концепцията за учредителна власт. Следва да се има предвид, че учредителната власт е важен и класически въпрос в конституционноправната наука. Научният труд успешно анализира и изяснява особеностите на българския модел на конституционна ревизия, като се разглеждат сериозно и характеристиките на важните сравнителноправни модели в тази област. В представеното дисертационно изследване е обосновано и поддържано

важното разбиране, че една от основните трудности при анализа на идеята за учредителната власт произлиза от факта, че самото понятие никъде не съществува в позитивното право. С цел да се дефинира учредителната власт, се налага необходимостта от анализ на едно по-високо ниво на абстракция. В дисертацията се проследява историята на зараждането на учението за учредителната власт и нейното разграничаване от учредените власти. Теория и практика са неразривно свързани. Това в особена степен важи, когато се анализира проблемът за учредителната власт. Авторът основателно приема, че в зависимост от теоретичните, методологически предпоставки, на които се стъпва, решенията на конкретните проблеми на практика, варират, като той достига до заключението, че при изследване на проблема за учредителната власт в българските и европейските конституционни модели, от чисто правнонормативна гледна точка, учредителната власт не съществува. Това се дължи на факта, че тя не може да бъде предмет на правна регулация, тъй като тя създава тази регулация, чрез своето творение – Конституцията. Дисертантът приема, че учредителната власт е необходима на доктрината, тъй като служи като обосновка за произхода на всяка нова конституционна система, чиято основа не може да бъде открита в предхожаша я. Във въведението ясно и точно се очертава предметът на научното изследване, изяснява се актуалността на въпросите, и се посочват задачите, които си поставя докторантът. Синтезирани са важните положения и са описани прецизно използваните методи на изследване. Основаната задача, която докторантът си поставя е да се установи дали учредителната власт е ограничена и дали съществуват ограничения по отношение на ревизионната власт и по този начин тя да бъде разграничена от учредителната. Целта на автора е да *опише* правния ред, а не да *предпише* рецепта за един идеален такъв.

Глава първа, озаглавена „Зараждане на разграничението между учредителна и учредени власти“, включва два параграфа и се съсредоточава задълбочено върху научния анализ на историческите предпоставки и теоретичните концепции, които са послужили, като основа за създаване на идеята за учредителната власт. Обстойно са разгледани идеите на абсолютизма и възприемането на суверенитета като заповед, които дълго време възпрепятстват зараждането на разделението между учредителна и учредени власти. Докторантът показва, че по този начин се отхвърля възможността компетентността за създаване на законите да се поделя между различни титуляри. Авторът доказва, че идеята за учредителната власт се заражда с цел да се аргументира ограничеността на законодателната власт, като в този контекст суверенитета се

възприема не като заповед, а като основополагаща власт, която полага основите на едно ново политическо и юридическо съществуване. За първи път идеята за учредителната власт, намира своето пълно практическо приложение по време на Американската и Френската революции от 18в.

Глава втора е озаглавена „Разграничението между ‘първична‘ и ‘вторична‘ учредителна власт“ и съдържа четири параграфа. Научното изследване в тази глава обхваща обстойно причините, поради които властта за създаване на първата конституция в дадена държава или такава, приета в разрез с разпоредбите на предхождащата я – *учредителната власт*, следва да бъде разграничена от властта, която изменя действащата конституция, спазвайки процедурата и съдържателните ограничения, които конституцията ѝ налага – *ревизионната власт*. Авторът обстойно аргументира защо терминологично е неточно ревизионната власт да бъде определяна като „учредителна“, пък било то и „вторична“. Ревизионната власт е създадена от учредителната и е ограничена от нея, като авторът подробно описва и представя процедурите за конституционна ревизия в сравнителноправен план. Изяснени са и позициите, които съществуват в литературата, които отхвърлят разграничението между учредителна и ревизионна власт, като авторът ги подлага на подробна критика, след което той пристъпва към подробно представяне и анализ на теориите, които приемат разграничението. По отношение на доктрините, които приемат разграничението, авторът разграничава една съдържателната доктрина, по силата на която съществуват естествени ограничения за конституция, най-видни представители на която са Карл Шмит и Морис Ориу и която е обект на сериозна критика от докторанта и една позитивноправна доктрина, според която, юридически ограниченията за ревизия следва да бъдат търсени само и единствено в конституцията.

Глава трета, озаглавена „Ограниченията за ревизия в конституцията“ обхваща три параграфа. В тази глава са разгледани задълбочено и подробно въпросите, свързани с различните модели за ограничения за ревизия. Подробно е представен модела, в които всички конституционни разпоредби могат да бъдат изменяни, но следвайки различни процедури. Именно в този контекст докторантът обстойно анализира и процедурите за конституционна ревизия по силата на действащата българска конституция. Представени и дискутирани са конституциите, които изрично предвиждат забрани за ревизия на определени свои разпоредби.

Глава четвърта, озаглавена „Възможността за конституционен контрол по отношение на закон за конституционна ревизия“, съдържа три параграфа. В рамките на тази част от дисертацията, авторът подробно аргументира защо подобен тип контрол следва да бъде приет, като представя обстойно, както практиката на редица европейски конституционни съдилища, упражняващи такъв контрол, така и дава пример с Конституционния съвет на Франция, които отхвърля тази възможност. Подробно анализирана и коментирана е и практиката на българския Конституционен съд по отношение на тази проблематика.

В **заключението** са обобщени анализирани проблеми относно учредителната власт и ограниченията за конституционна ревизия. Дисертационният труд доказва по убедителен начин задълбоченото познаване на теоретическия и практическо-правен аспект на проблематиката за учредителната власт. Това е постигнато чрез историческия, сравнителноправния и най-вече правно-нормативния метод на изследване. Като бележка и препоръка бих могъл да заявя, че в рамките на дисертационния труд интересно би било разглеждането на проблематиката, свързана с учредителната власт на ниво Европейски съюз : така напр. дебатите относно съществуването на европейска конституция, теорията за многостепенния конституционализъм и т.н. Авторите заключения се основават преди всичко върху правния позитивизъм на Келзен и последователите му. При по нататъшната работа върху темата препоръчвам да се използват и други теоретични направления и методологически гледища. В дисертационния труд са представени и анализирани богати по обем и съдържание теоретични концепции и становища, които заедно с важните на места предложения *de lege ferenda*, определено допринасят за развитието на учението за учредителната власт в българската конституционноправна наука. При подготовката за публикация на изследването препоръчвам съсредоточаване в по-голяма степен върху практическите измерения на учредителната власт у нас и възможните бъдещи изменения на конституцията в тази област.

4. Заключение

В заключение смятам, че изследването съдържа редица приноси моменти за конституционноправната наука и практика. Предметът на дисертационния труд е

актуален. Трудът се отличава със задълбочени теоретични познания и юридически език. Кандидатът отговаря на критериите, предвидени в Закона за развитие на академичния състав в Република България и чрез изготвения дисертационен труд на тема „Учредителната власт в българските и европейските конституционни модели“ доказва способността си за самостоятелно научно изследване. Въз основа на положителната оценка, направена в настоящото становище, **предлагам на Научното жури да присъди на докторанта Александър Любомиров Цеков образователната и научна степен „доктор“.**